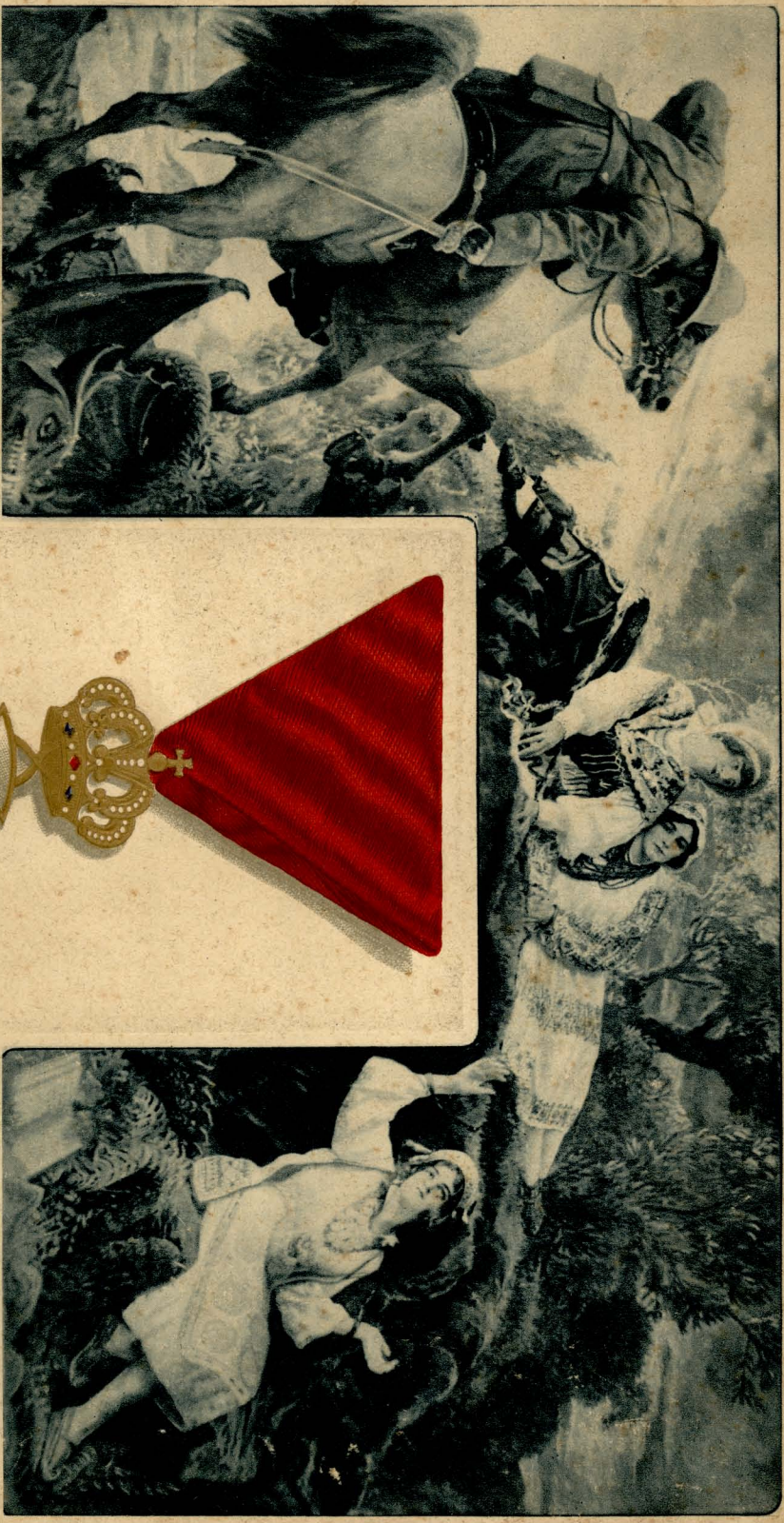

ПРОБОЈ СОЛУНСКОГ ФРОНТА

I.

I.

PROBOJ SOLUNSKOG FRONTA

LA RUPTURE DU FRONT DE SALONIQUE

LJ. A. NEDELJKOVIĆ PUKOVNIK

LJ. A. NEDELCOVITCH COL. D'INFANTERIE

CENA 30 DINARA

JUGOSLOVANSKA TISKARNA LJUBLJANA

PRIX 30 DINARS

Г. Удмуртская Республика на герб

18-111 - 1932.
г. Боспор

Л. С. С. Удмуртская

НАШ ПОНОС — НАШ КРАЉ

NAŠ PONOS — NAŠ KRALJ

NOTRE ORGUEIL — NOTRE ROI

Посвећено

Погинулим, осакаћеним, онеспособљеним и од рана и болести умрлим ратницима. Нашој челвади и свима нашим милим и Драгим који страдаше за ослобођење и уједињење једнокрвне браће у Великој нам Отаџбини —

ЈУГОСЛАВИЈИ.

Posvećeno

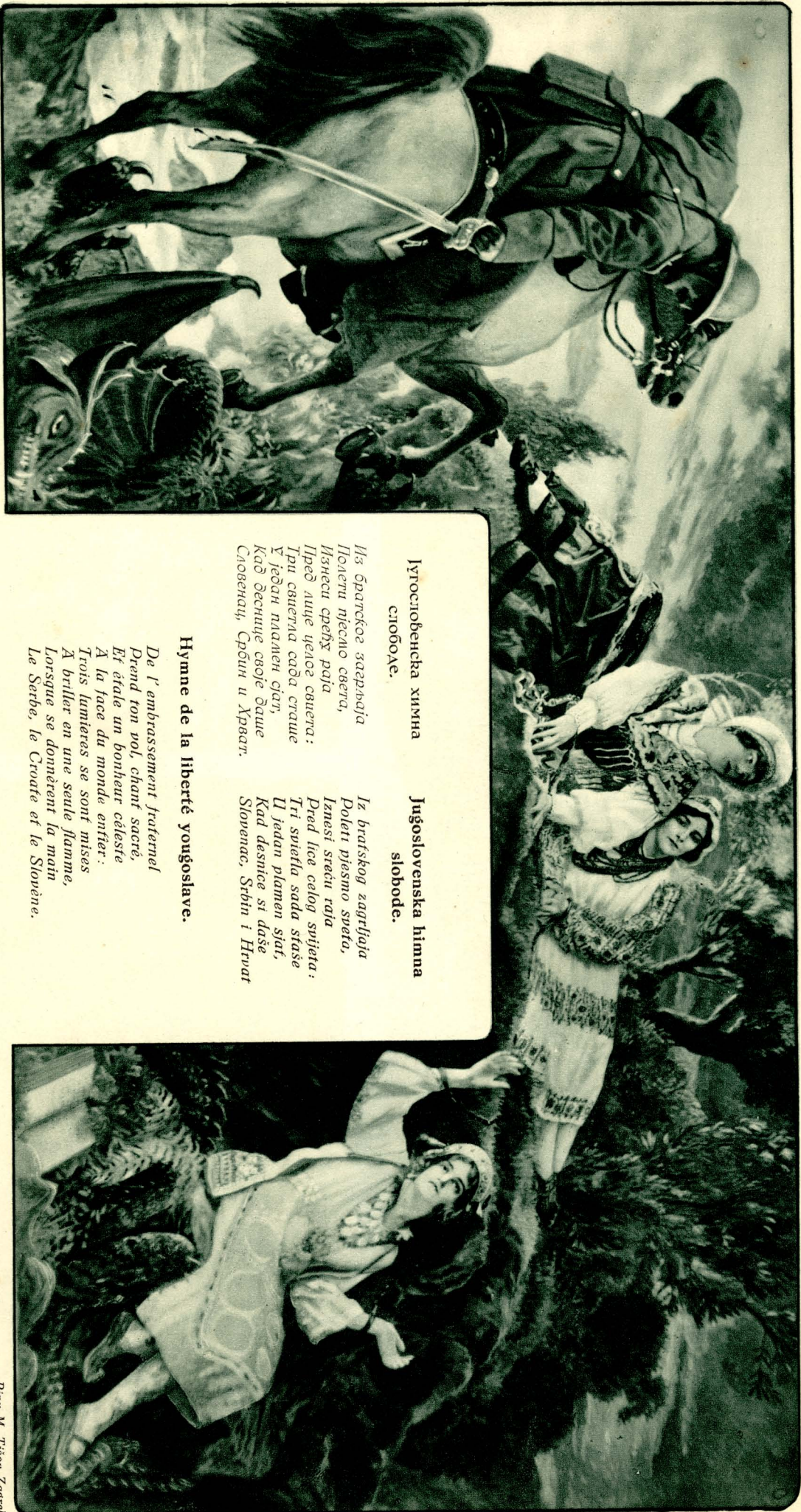
Doginulim, osakaćenim, onespособљеним i od рана i болести умрлим ратницима. Нашој челвади i свима нашим милим i драгим који страдаше за ослобођење i уједињење једнокрвне браће u Великој нам Отаџбини —

JUGOSLAVIJI.

Dédié

Aux tombés au champ de bataille, mutilés, et à tous les soldats succombés aux blessures et aux maladies. A nos enfants et à tous ceux, nos chers et aimés, qui souffrirent pour la libération et l'union de nos frères par le sang, dans notre Grande Patrie —

LA YUGOSLAVIE.

ЈУГОСЛОВЕНСКА ЗОРА

Југословенска химна
слободе.

*Iz bratškog zagrljaja
Poletni pjesmo sveta,
Iznesi sreću raja
Pred lice celog sveta:
Tri svetla sada stajše
U jedan plamen sjaj,
Kad desnice svoje dajše
Slovenac, Srbin i Hrvat.*

Југословенска химна
слободе.

*Iz bratškog zagrljaja
Poletni pjesmo sveta,
Iznesi sreću raja
Pred lice celog svijeta:
Tri svetla sada stajše
U jedan plamen sjaj,
Kad desnice si dajše
Slovenac, Sibirin i Hrvat.*

Нимне де ла либерте југославе.

*De l'embrassement fraternel
Prend ton vol, chant sacré,
Et étale un bonheur céleste
À la face du monde entier:
Trois lumières se sont mises
À briller en une seule flamme,
Lorsque se donnèrent la main
Le Serbe, le Croate et le Slovène.*

АУРОРЕ ЈУГОСЛАВЕ

ЈУГОСЛОВЕНСКА ЗОРА

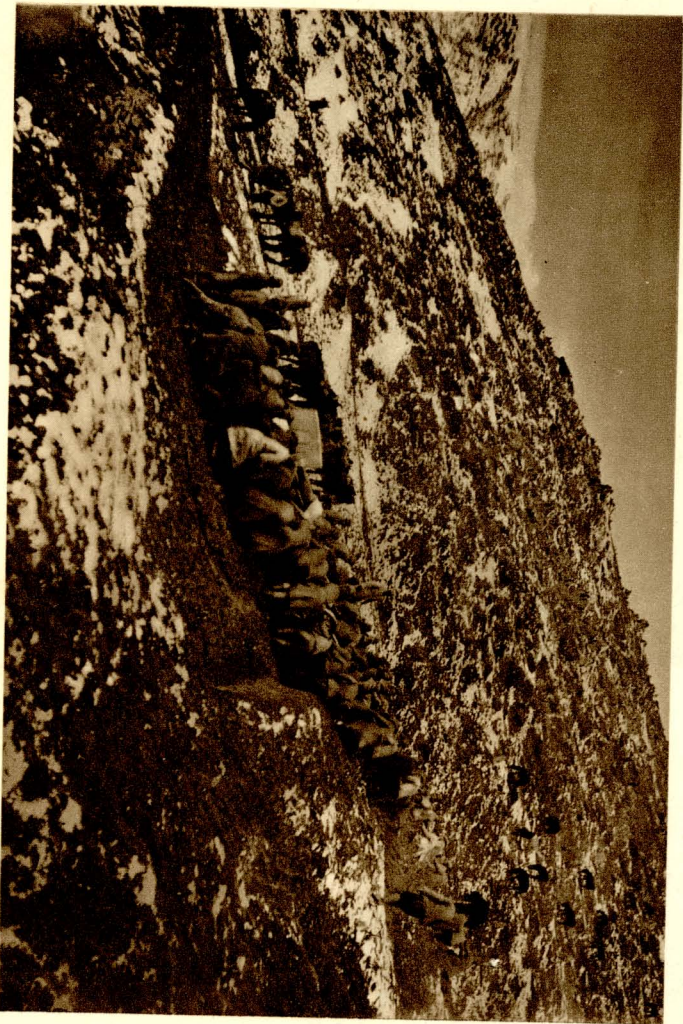
Pinx M. Tisou Zagreb.

Поред са гребена Милетине косе на масив Соко — Добро поље — Козијак.

Pogled sa grebena Miletine kose na masiv Soko — Dobro polje — Kozjak.

Vue de la crête Miletina sur le massif Soko — Dobro polje — Kozjak.

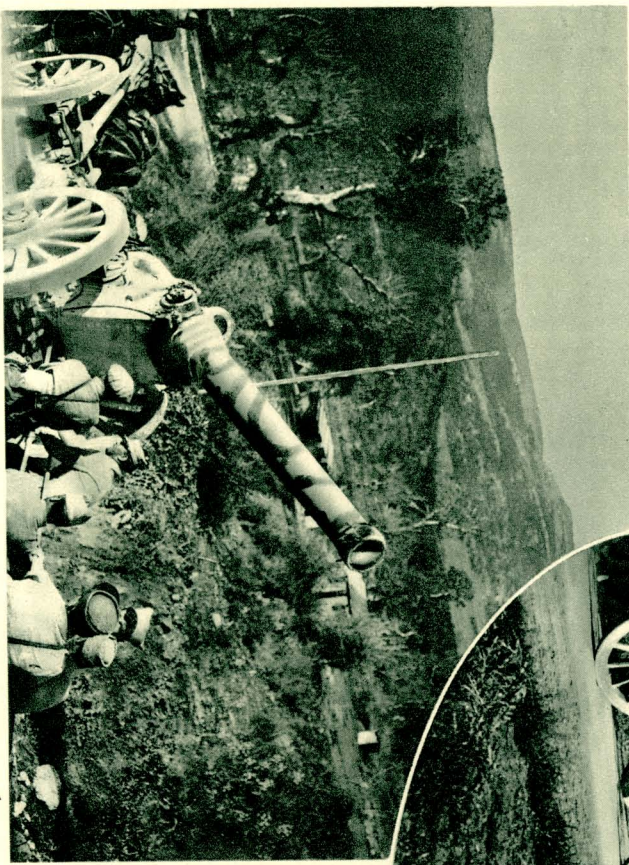
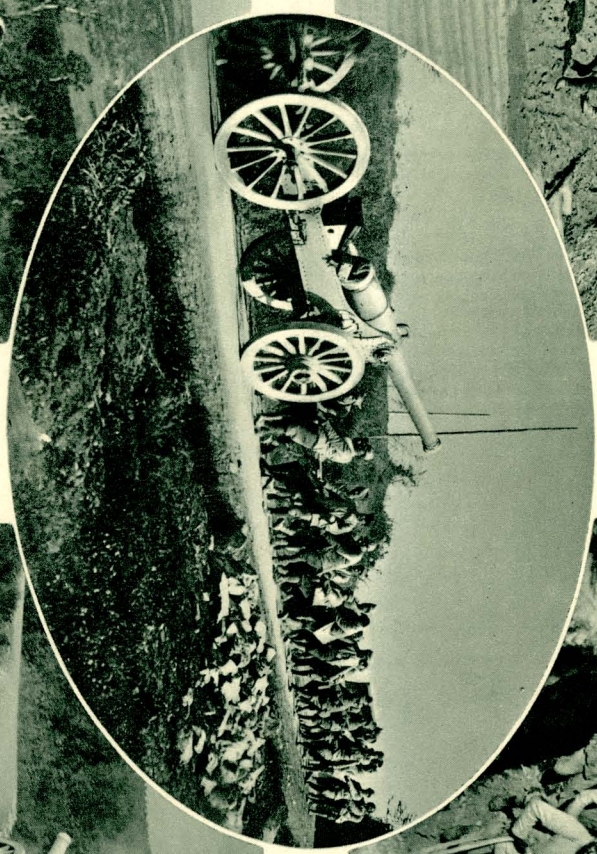
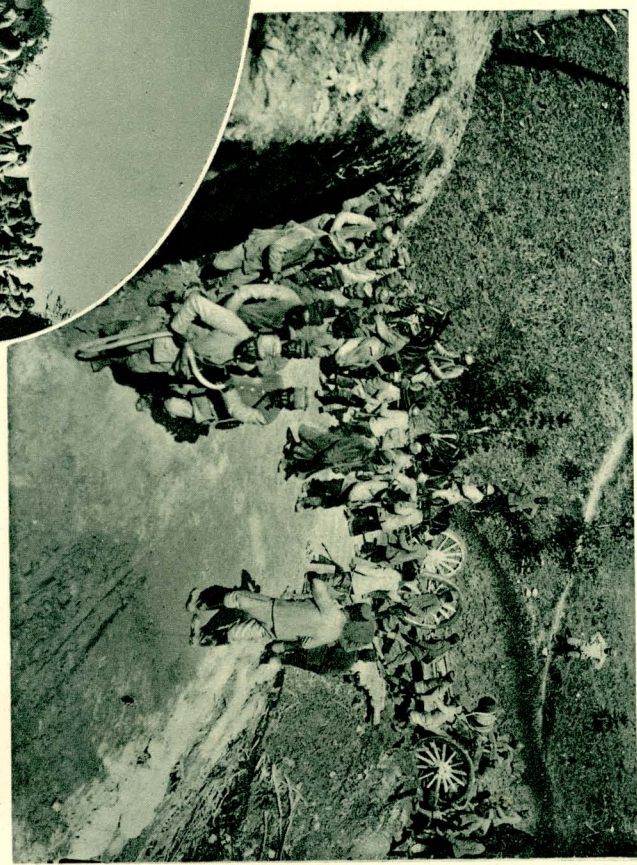

Избацивање хаубица у царство сурних орлова.

Montée des obusiers vers le domaine des aigles puissants.

Извацивање хаубица у царство сурних орлова.

Припрема офанзиве: Привлачење, извлачење, и спуштање тежке артиљерије на наше положаје.
Préparatifs de l'offensive: Transport, installation et descente de l'artillerie lourde sur nos positions.

Припрема офанзиве: Дривлачење, извлачење, и спуштање тежке артиљерије на наше положаје.
Préparatifs de l'offensive: Drivlačenje, izvlačenje, i spuštaње тежке артиљерије на наше положаје.

Rovovska kosa
bugarska linija gore

Ferdinandov
nos

Naša linija dole

№ 5

№ 6

№ 7

Bugarska linija

№ 4

Naša linija

Gradešnički
potok

№ 3

Bugar. linije

№ 2

Naša linija d

Komandan-
tov vis № 1

Bezimena k

Oštra kosa

Soko

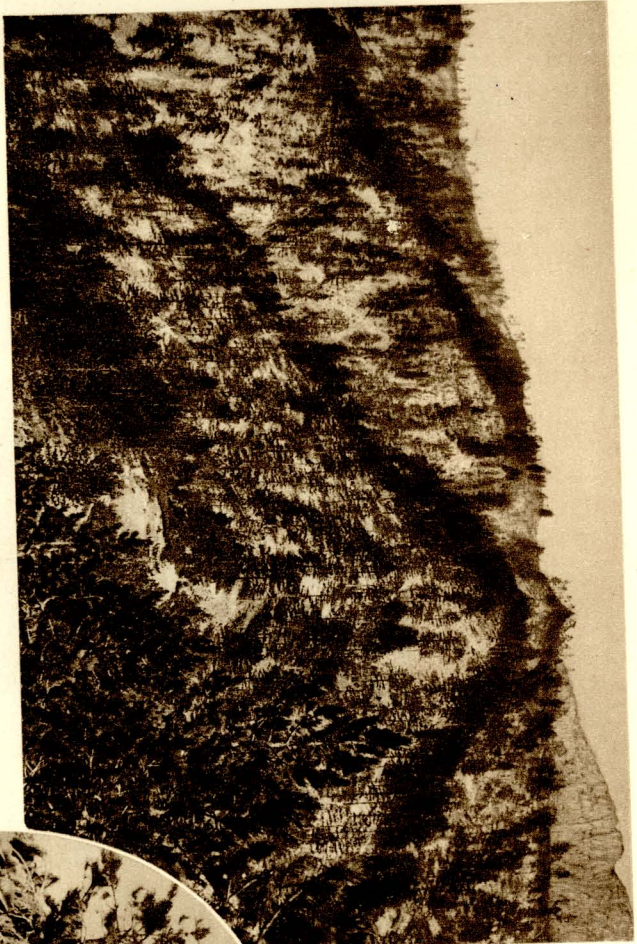
Поглед са осматрачнице Дринске Бригаде на Рововску, Траваску, Безимену и Оштру косу.
Vue du point d'observation de la Brigade de la Drina sur les crêtes des Kovov, Traav, Sans Nom et Pointue.

Поглед са осматрачнице Дринске бригаде на Рововску, Траваску, Безимену и Оштру косу.

Поглед са Љубина вуса на Рововску, Оштру и Каменицу косу.
Pogled sa Ljubina vusa na Rovovsku, Oštru i Kamenu kosu.
Vue du Pic Ljubin sur les crêtes des Rovov, Pointue et Pierre.

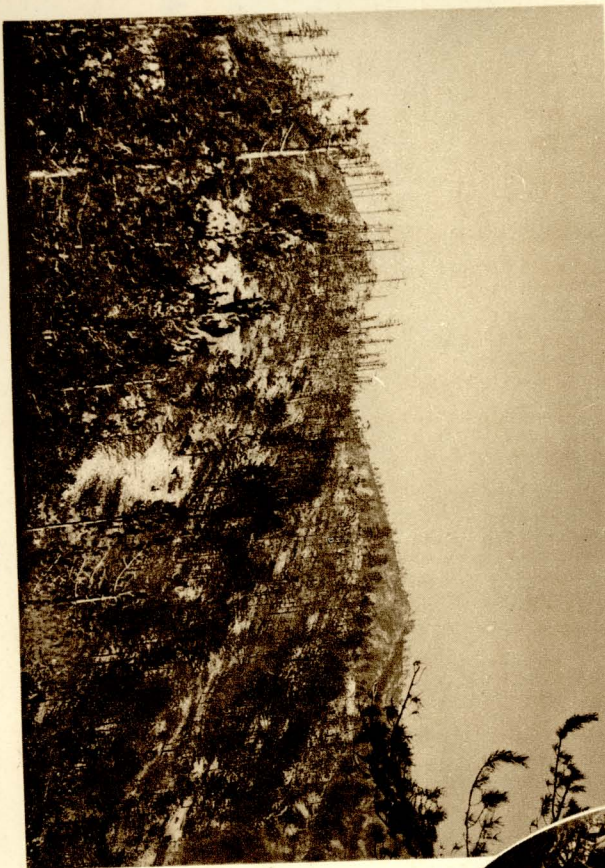

Поглед са Љубина висица на Северну страну
Pogled sa Ljubina visica na Severnu stranu.
Vue du Pic Ljubin sur le Roucher Nord.

У предњим рововима.

У предњим рововима
Dans les tranchées
d'avant-garde.

Командантов вие «ошпишан» артиљеријом.
Komandanlov vis «ošpišan» artiljerijom.
Pic du Commandant «rasé» par artillerie

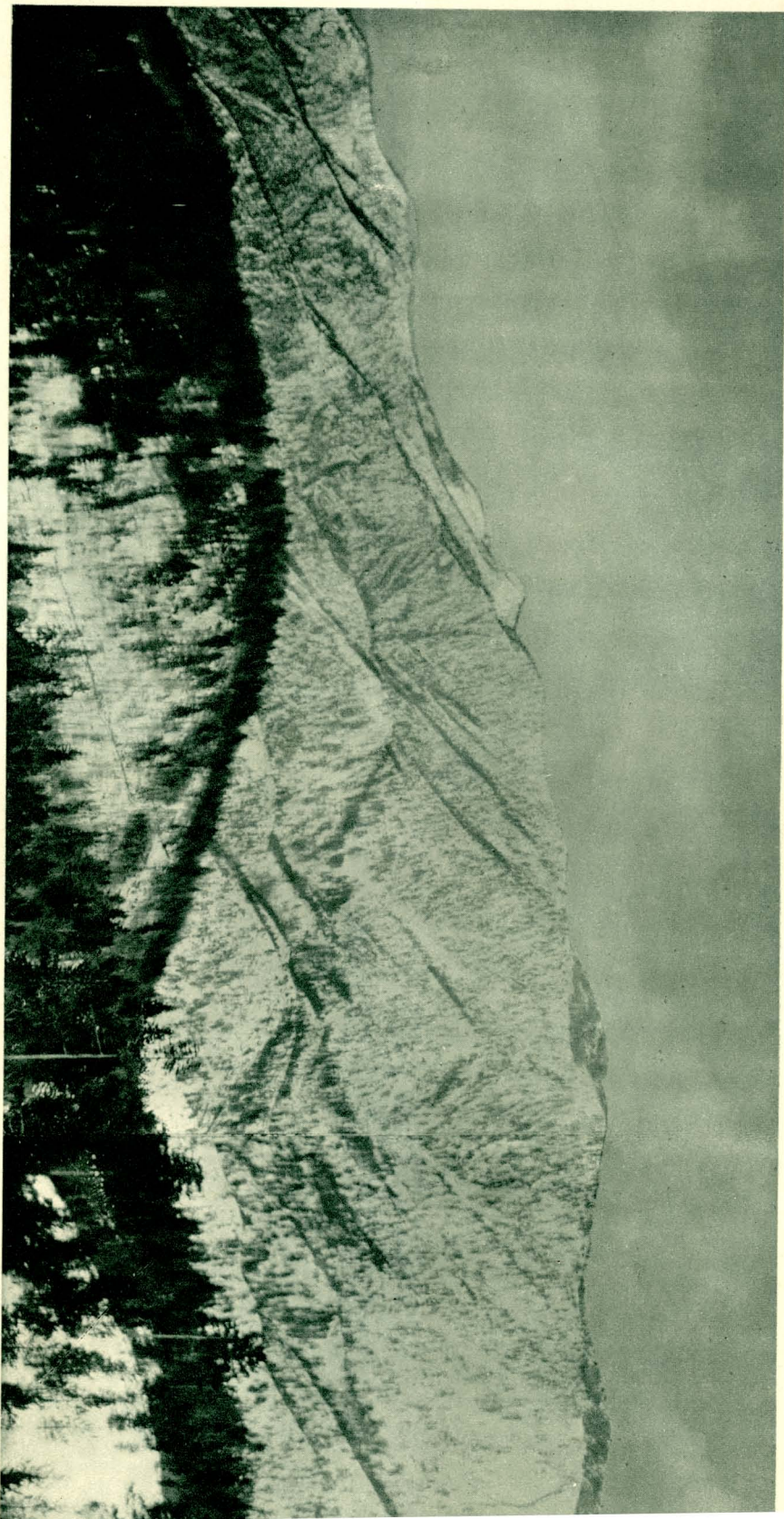

Земљиште код Белог моста. — Лево горе Командантов вие.
Zemljište kod Belog mosta. — Levo gore Komandanlov vis.
Fourbis près du Pont Blanc. — A gauche en haut le Pic du Commandant.

Наши ровови у шк-цак на Тихомировој коси; десно бугарски на Фердинандовом носу. — Дрво пресечено
Nasi rovovi u shk-cak na Tihomirovoj kosi; desno bugarski na Ferdinandovom nosu. Dvo preseceno
гранатом. —
Nos tranchées à zik-zak sur la crête de Tihomir; à droite celles des bulgares sur le Nez de Ferdi-
nand. — Arbre coupé par un obus.

ПАНОРАМА СОКОЛА И СНЕГУ

Беза —
 Безимена коса
 Bezimena kosa —
 — Vezza

Оштра коса
 Oštra kosa

Каменита коса
 Kamenita kosa
 Љубин вис
 Ljubin vis

Северна стена
 Severna stena

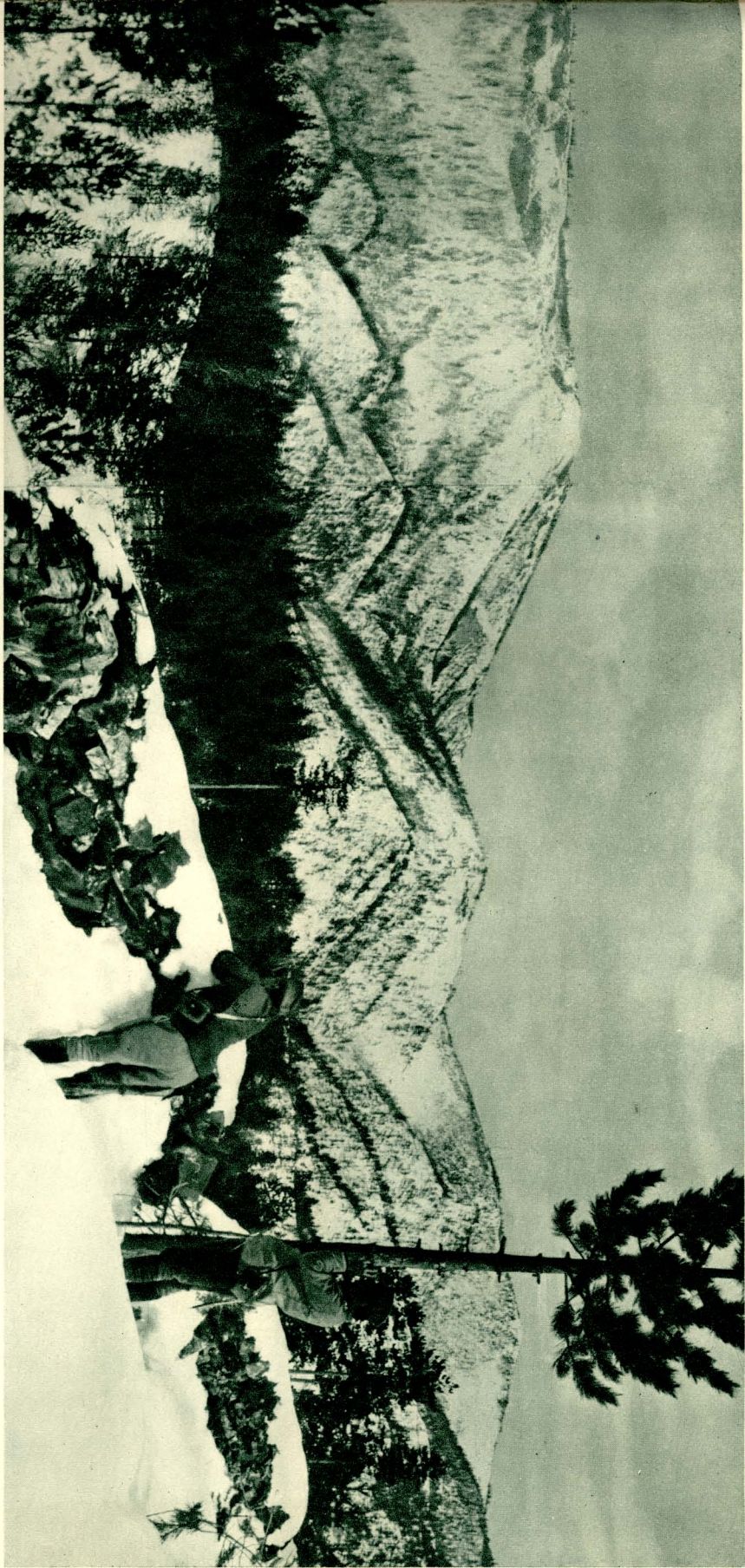
ПАНОР

Kora 1825, Kola
Сerpentine
Serpentine

Старий вис
Staviti vis

Зелени вис
Zeleni vis

Шумовито грото
Shumovito grotlo

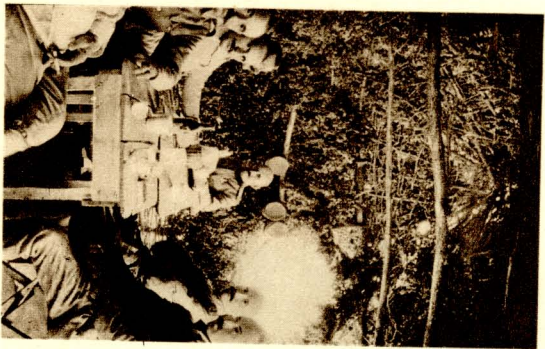

СКОЛЈА Y ЧЕЛТУ

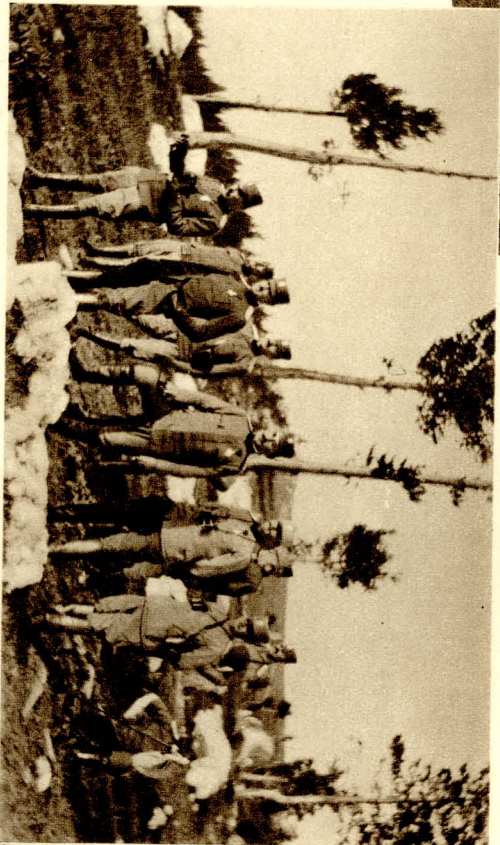
PANORAME DE SOKOL AU NEIGE

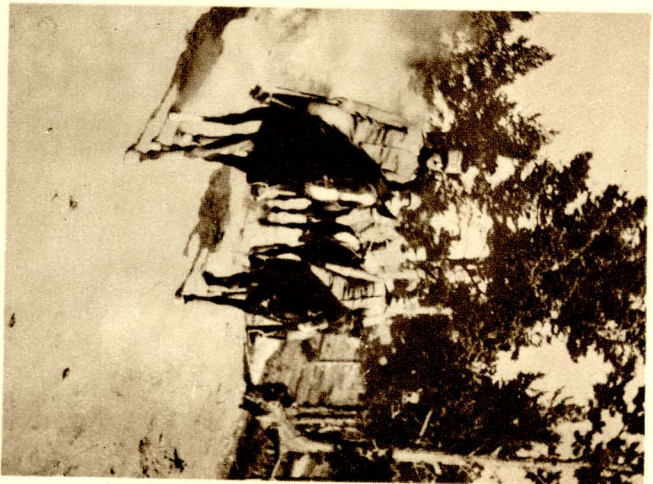
Орлови врхови. Орлови врхови. Орлови врхови.

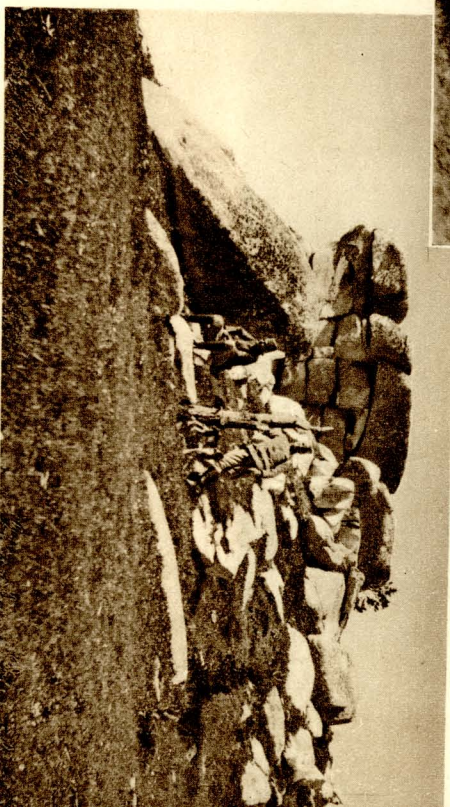
Из живота у штабу Дринске Дивизије
Из живота у штабу Дринске Дивизије.
Scenes à l'Etat Major de la Division de
la Drina.

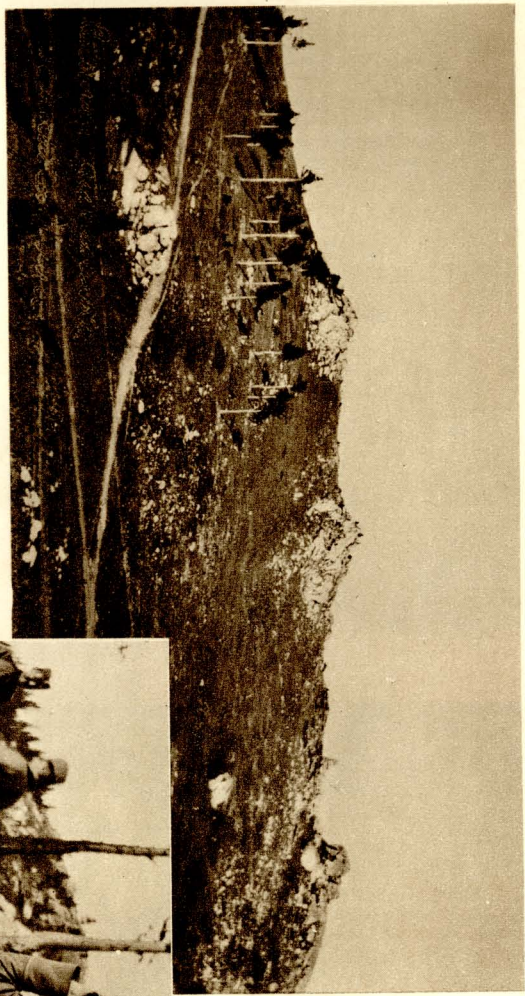
Командант Дринске Дивизије са официрима дивизијског штаба.
Командант Дринске Дивизије са официрима дивизијског штаба.
Commandant de la Division de la Drina avec les officiers de son
Etat Major.

Врховни Командант Ш. К. В. Наследник Престола Алек-
сандар обилази положаје Дринске Дивизије.
Врховни Командант Ш. К. В. Наследник Престола Александар
обилази положаје Дринске Дивизије.
S. A. R. le Prince Héritier Alexandre, Commandant suprême,
visite les positions de la division de la Drina.

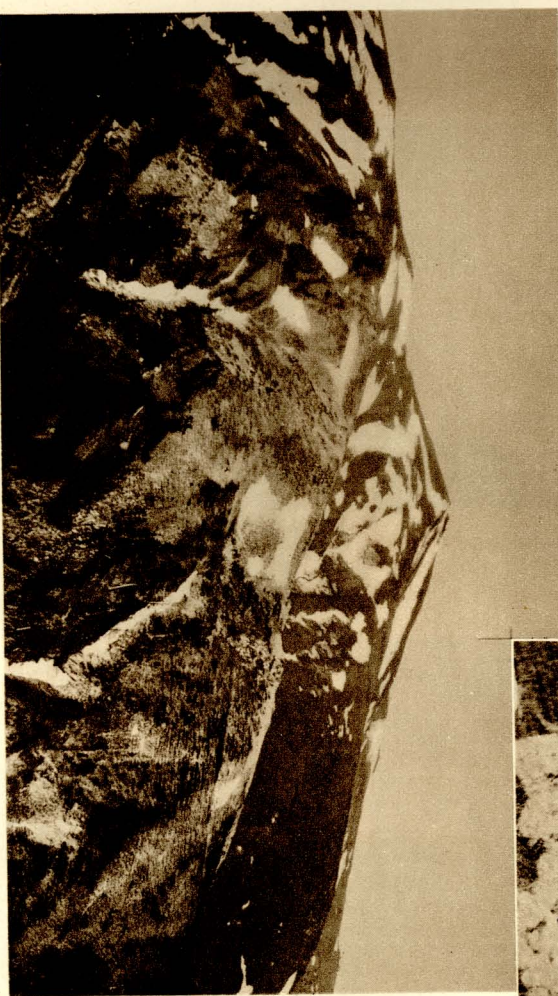

Орлови врхови. Орлови врхови. Орлови врхови.

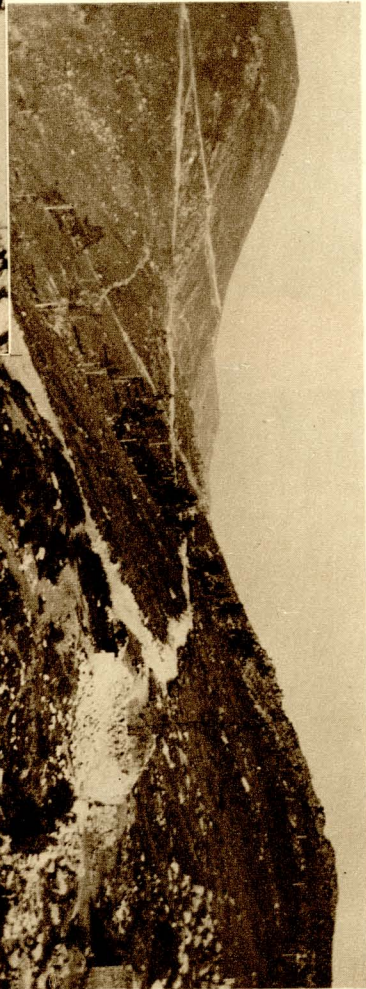

Страна осматрачница Дринске Дивизије.
Stalna osmatračnica Drinske Divizije.
Point d'observation permanent de la Division de la Drina.

Десно: Командант Дринске Дивизије посматра бомбардовање
бујарских повојака.
Desno: Komandant Drinske divizije posmatra bombardovanje
bugarskih položaja.

Флока, са које је ватром тежке артиљерије бојног тученог Доброг поља.
Floka, sa koje je vatrom teške artiljerije bojnog tuceno Dobro polje.
Floka, de laquelle par le feu de l'artillerie lourde fut attaqué Dobro polje.

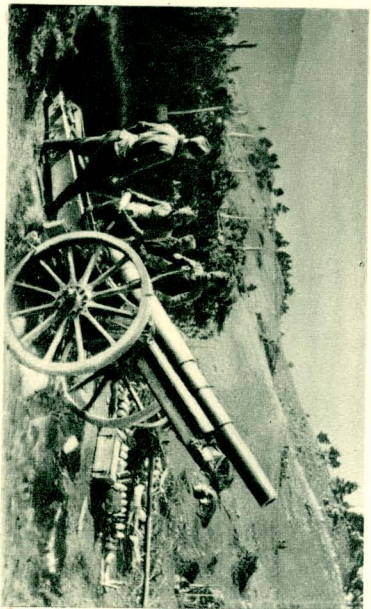
Пут са Султанџа-Кубелеви за Флоку.
Put sa Sultanija-Kubeleri za Floka.
Route de Sultanija-Kubeleri à Floka.

A gauche: Commandant de la Division de la Drina observant le
bombardement des positions bulgares.

Бело Гротло позади десног крила Дринске Дивизије и I. Армије.
Belo Grotlo pozadi desnog krila Drinske Divizije i I. Armije.
Belo Grotlo derrière le flanc droit de la Division de la Drina et de la I-ère Armée.

Ca Miletine kose delcivoname daka artilerija. // Sa Miletine kose dejstvovase laka artilerija. // Feu de l'artillerie légère de la crête Miletina.

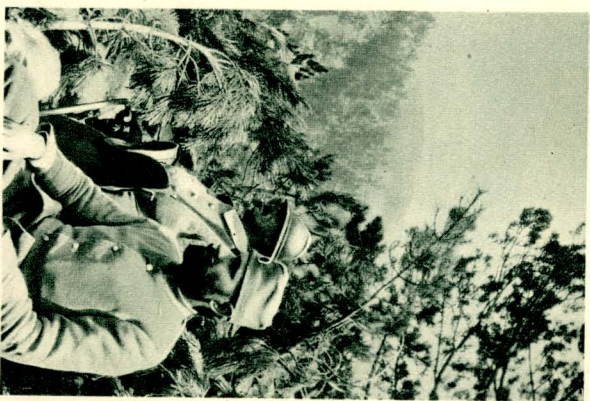
И митраљези из дивизијске резерве тукли су аероплане. // I mitraljezi iz divizijske rezerve tukli su aeroplane. // Mitralleuses de la réserve de division ayant attaqué les avions.

Из наших првих линија. // Iz naših prvih linija. // Dans nos premières lignes.

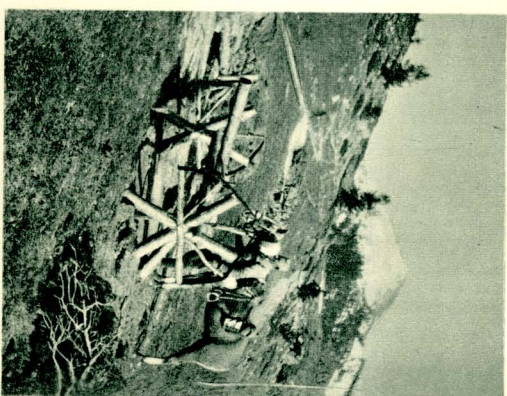
Са Одрпе косе митраљез је бојно туклао бугарске ровове. // Sa Odrpe kose mitraljez je bojno tukao bugarske rovove. // De la crête Pointue la mitralleuse a détruit par le feu de flanc les tranchées bulgares.

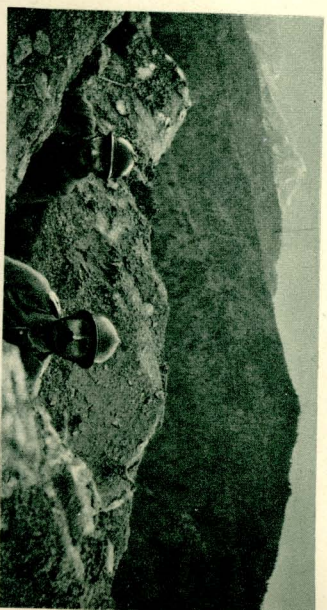
Са Одрпе косе осматран је непријатељ. // Reconnaissance de l'ennemi de la crête Pointue.

Комордије осматрају набуј тежке хаубице. // Komordzije osmatraju paljbu teške haubice. // Les conducteurs observent le tir des obusiers lourds.

Јакна батерија мамлиа је немачке аероплане и бугарску артиљерију. Јакна батерија мамлиа је немачке аероплане и бугарску артиљерију. Batterie masquée attire les avions allemands et l'artillerie bulgare.

Кроз саобраћајне прве линије. // Kroz saobraćajnice prve linije. A travers les tranchées de communication de la première ligne.

Митраљези су тукли непријатељске линије. // Mitrailleurs su tukli neprijateljske linije. // Mitrailleurs attaquant les positions ennemies.

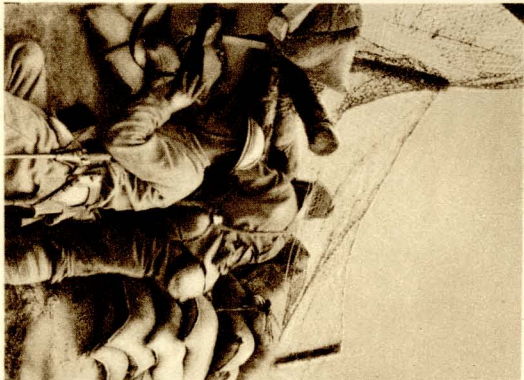
Заробљени Бугарин посматра из наше прве линије бомбардовање положаја «Фердинандов нос». // Zarobljeni Bugarin posmatra iz naše prve linije bombardovanje položaja «Ferdinandov nos». // Prisonnier bulgare regardant de notre première ligne le bombardement des positions ennies du «Nez de Ferdinand».

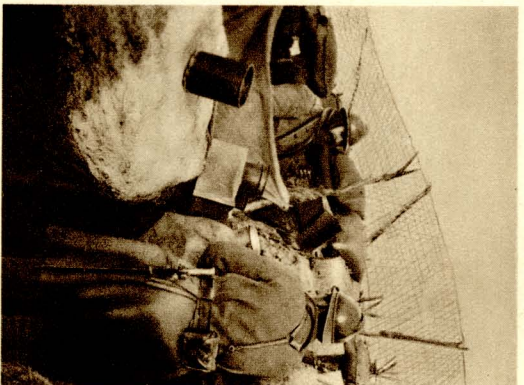
Митраљеска оделена пратила су пешаднију и из природних заклона подржавала њено напредовање. // Митраљеска оделенија пратила су пешаднију и из природних заклона подржавала њено напредовање. // Sections des mitrailleurs suivant l'infanterie et profitant des abris naturels soutient son offensive.

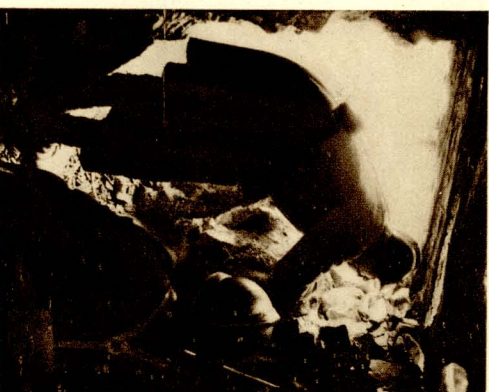
Артиљеријом поколебаног непријатеља тукли су наши пушко-митраљези. // Artillerijom pokolevanog neprijatelja tukli su naši puško-mitraljezi. // Emissi désordonné par l'artillerie est attaqué par nos fusils mitrailleurs.

Жичана мрежа штитила нас је од бугарских ручних граната бацаних из њихових блиских ровова. // Žičana mreža štítila nas je od bugarskih ručnih granata bacanih iz njihovih bliskih rovova. // Fil de fer barbelé nous protégeant des bombes bulgares lancées de leurs tranchées de première ligne.

Објавише на металним таблицама пратиле су сваки покрет и пушачи. // Објавише на металним таблицама пратиле су сваки покрет и пушачи. // Eclaircisseurs des points avancés observaient chaque mouvement et chaque bruit.

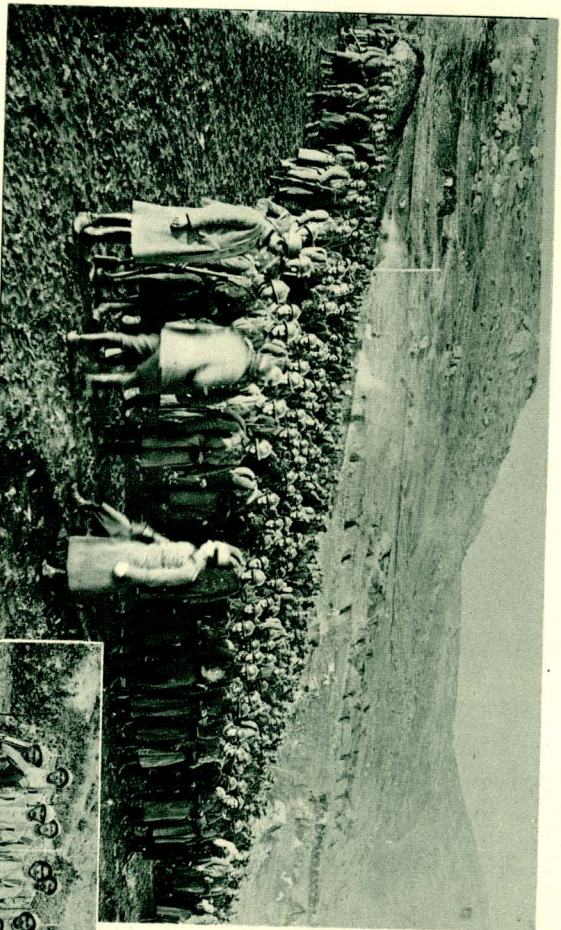
Официр осматрачу. // Officier observateur.

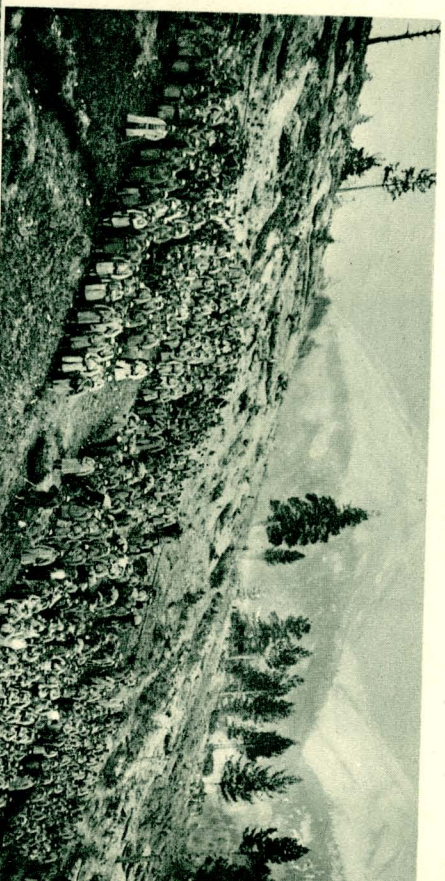
У земљицама прве линије. // U zemljiscama prve linije. // Dans les gouttes de première ligne.

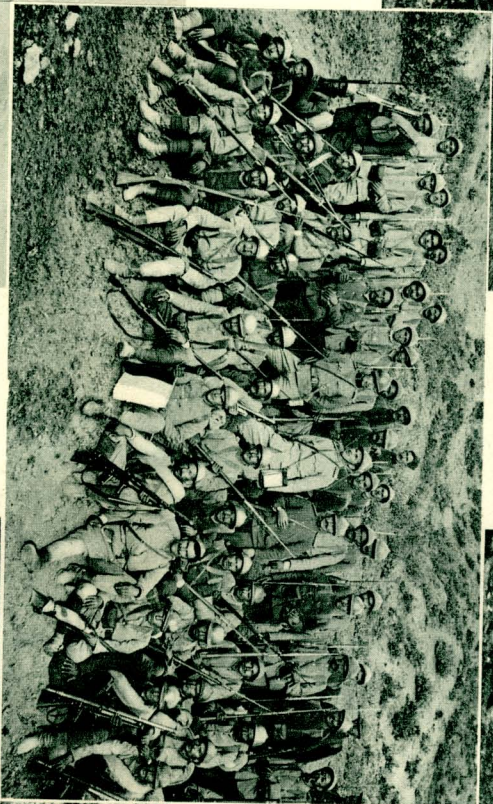
У праскозорје посматрасмо кроз крстила непријатељске ровове. // U praskozorje posmatrasmo kroz krstila neprijateljske rovove. // A la pointe du jour nous regardons à travers les croix de bois des fils barbelés les tranchées ennemies.

Добровољци једне чете
7. пешад. пука.

Баталјон из Дринске Дивизије спреман да поседне прву линију
ровова.
Bataljon de la Division de la Drine prêt à occuper la première
ligne de tranchées.

Добровољци једне чете
7. пешад. пука.

Volontaires
d'une compagnie
7ème régiment
d'infanterie.

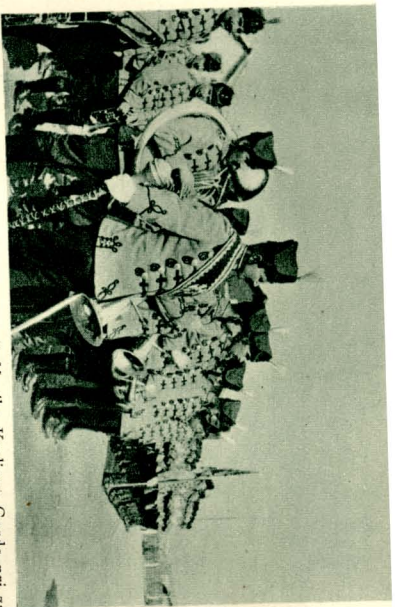
Официри пешадиског баталјона пред полазак у прве линије.
Officiers d'un bataillon d'infanterie avant leur départ dans la première ligne de tranchées.

Баталјон у дубоком смакнутом поредак (са митраљеским одељењем)
у првом сучоњу спреман, да се кроз мрак привуче првој линији
ровова.
Bataljon u dubokom smaknutom porijeku (sa mitraljeskim odeljenjem)
u prvom sучоњу spreman, da se kroz mrak privuce prvoj liniji rovova.
Bataljon en ordre de réserve avec section de mitrailleuses en tête
prêt à s'approcher, profitant de l'obscurité, de la première ligne
de tranchées.

На дну јаруге у мртвом углу, на неколико десетина метара од непријатеља, струјао је огњет војнички жиго.
Na dnu јаруге u мртвом углу, на неколико десетина метара од непријатеља, струјао је огњет војнички жиго.
Au fond d'un ravin dans l'angle mort, à quelques dizaines de mètres de l'ennemi la vie militaire bat son plein.

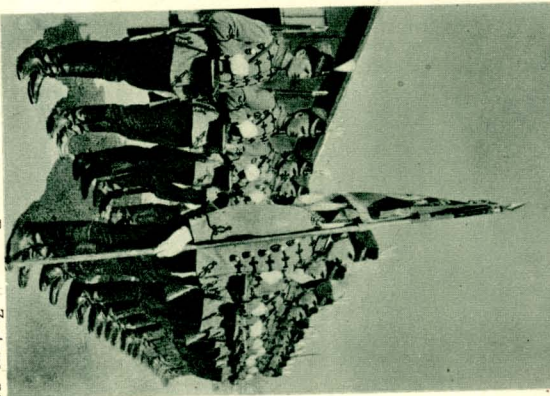
Музика Краљеве Гарде при заклетви. // Musique Royale pendant le serment.

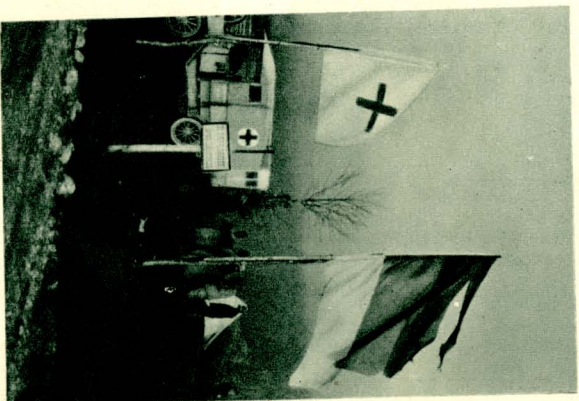
Грне добродошлице и рекрута подигању заклети у Соуни. // Groupe de volontaires et de recrues prêtant serment à Salomique.

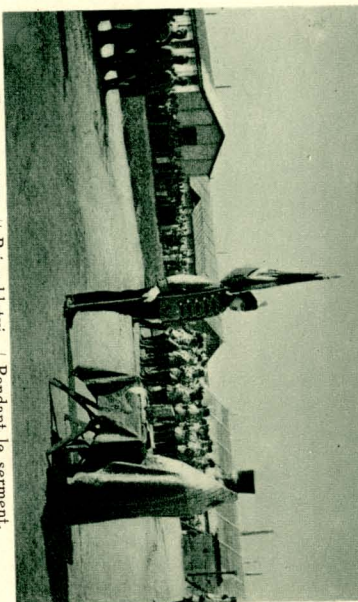
И сестре Енглескине одвозиле су тешко рањене.
I sestre Engleskinje odvoziše su teško ranjene.
Grand blessés transportés aussi par les infirmières anglaises.

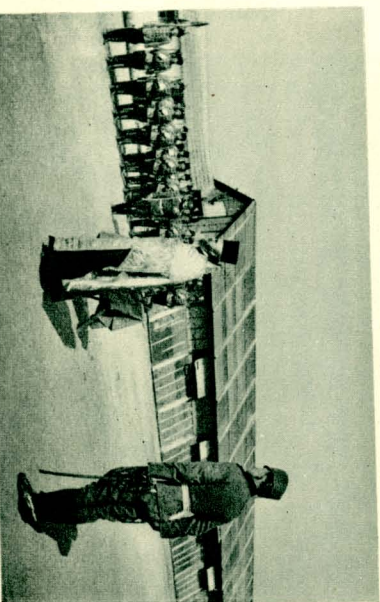
Застава неманије Краљеве Гарде. // Zastava pešadije Краљеве Гарде. // Drapeaux de l'infanterie de la Garde Royale.

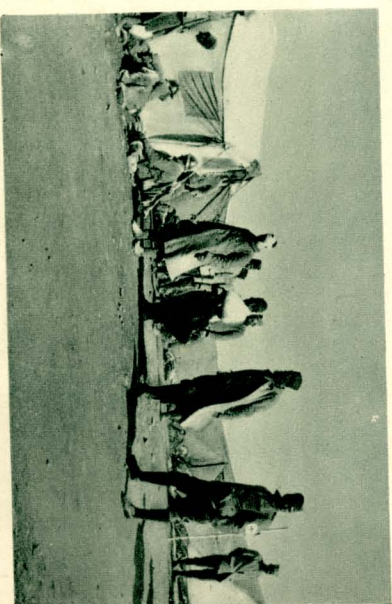
III. Завојнице Дрпске Дивизије.
III. Zavojište Drinske Divizije.
III-me ambulance de la Division de la Drina.

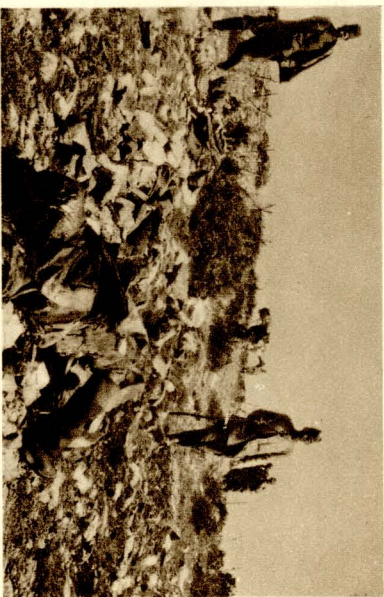
При заклетви. // При заклетви. // Pendant le serment.

Стари свештеник говорио је о верности Краљу, Отаџбини и Војничкој застави. // Стари свештеник говорио је о верности Краљу, Отаџбини и Војничкој застави. // Vieux prêtre prêchant la fidélité au Roi, à la Patrie et au Drapeau.

Код дивизијских завојница превезени рањеници чекају превоз за болнице.
Kod divizijskih zavojišta prevезени ranjenici čekaju prenos za bolnice.
Blessés passés à l'ambulance de la division attendant leur transport aux hôpitaux.

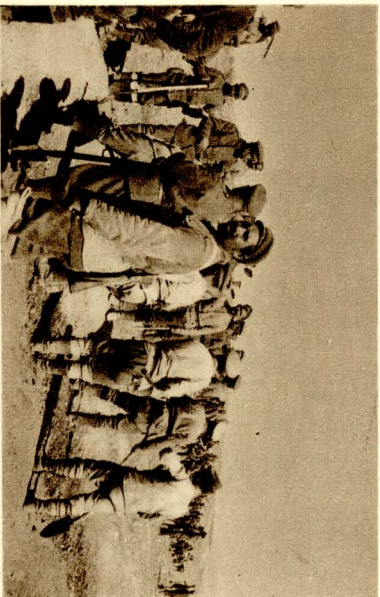
Санитарске патроле проналазе бугарске лемене. // Sanitetske patrole pronalaze bugarske leševe. // Patrouilles sanitaires decouvrant des cadavres bulgares.

Починци Бугари на прањика за нашу Отаџбину. // Poginuli Bugari na vralima za našu Otadžbinu. // Bulgares mort sur le seuil de notre Patrie.

Непријатељска чизма и нога, која је газила нашу Отаџбину. // Neprijateljska cizma i noga, koja je gazila našu Otadžbinu. // Botte et jambe de l'ennemi, qui foulait notre Patrie.

Заробљени Бугари на опоравку путева. // Zarobljeni Bugari na opravci puteva. // Prisonniers bulgares à la reconstruction de routes.

Мртве Бугаре укупанасмо уз сарадњу међана. // Mrtve Bugare ukupavamo uz saradnju mešana. // Morts bulgares enterrés par nous avec l'aide des habitants.

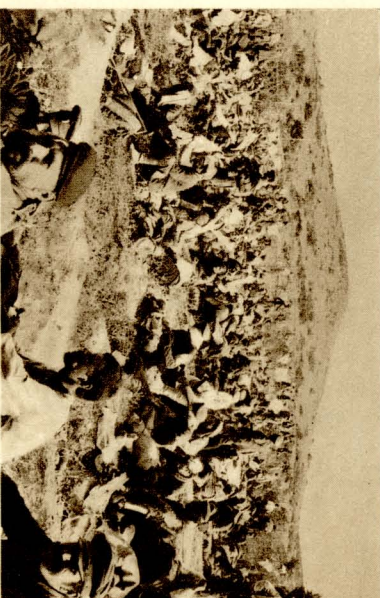
Заробљени Бугари на опоравку путева. // Zarobljeni Bugari na opravci puteva. // Prisonniers bulgares à la reconstruction de routes.

Заробљени Немци на опоравку путева. // Zarobljeni Nemci na opravci puteva. // Prisonniers allemands à la réparation des routes.

У пробоју задржени бугарски митраљези. // U "proboju" zaдржени bugarski mitraljezi. // Mitralleuses bulgares prises pendant la rupture du front.

Велики број заробљених Бугара и Немца пристизаје. // Veliki broj zarobljenih Bugara i Nemca pristizaje. // L'arrivée d'un grand nombre de prisonniers bulgares et allemands.

У МЕСТО ПРЕГОВОРА - У МЕСТО ПРЕДГОВОРА

EN GUISE D'AVANT-PROPOS

Приликом славља десетогодишњице пробоја Солунског фронта дошло се на мисао, да се крунисање нашег народа нашег народа прикаже у документима — фотографским снимцима — из тог времена, који ће чито показати новом нараштају, како се ратовало и извојевало ово што имамо; а борбе потсетити на места и велике догађаје, који су тесно везани са историјом нашег живота, а које смо по стоти пут препричавали нашим пријатељима и рођацима, нашим милим и драгим, деци и унучадима која су нетремице слушала и гугала сваку реч маштајући о причаном.

Ове документе сврстао сам у збирку (албум) а тежећи да збирка буде доступна што ширим слојевима нашег народа поделио сам је у неколико свезака дајући свакој и најнужније текстове, који објашњавају рад и стање пре и у времену пробоја а који, донекле, по-

Приликом славља десетогодишњице пробоја Солунског фронта дошло се на мисао, да се крунисање нашег народа нашег народа прикаже у документима — фотографским снимцима — из тог времена, који ће чито показати новом нараштају, како се ратовало и извојевало оно што имамо; а борбе потсетити на места и велике догађаје који су тесно везани са историјом нашег живота, а које смо по стоти пут препричавали нашим пријатељима и родацима, нашим милим и драгим, деци и унучадима која су нетремице слушала и гугала сваку реч маштајући о причаном.

Ове документе сврстао сам у збирку (албум) и тежећи да збирка буде доступна што ширим слојевима нашег народа поделио сам је у неколико свезака дајући свакој и најнужније текстове, који објашњавају рад и стање пре и у времену пробоја а који, донекле, показују наше погодне и државне идеје, чији је

Lors de la célébration du Xème anniversaire de la percée du front de Salonique, s'est manifestée l'idée de représenter ce couronnement des efforts de notre peuple par des documents — photographies — de l'époque afin de faire voir, d'une façon évidente, à la nouvelle génération, comment on a fait la guerre et comment on a conquis ce que nous avons. En même temps, on voulait rappeler aux combattants les localités et les grands événements intimement rattachés à l'histoire de notre vie, et que nous avons cent fois racontés à nos amis et parents à tous nos chers, fils et petits-fils qui nous écoutaient sans souffler avalant chaque mot et faisant travailler leur imagination.

Ces documents, je les ai classés dans un album et, voulant le rendre accessible aux masses les plus larges de notre peuple, je l'ai divisé en plusieurs fascicules ajoutant à chacun de ces derniers, le texte indispensable expliquant les travaux et les situations avant et pendant la rupture et faisant

казују наше народне и државне идеје, чији је први носилац и бранилац са народом био наш лични Краљ.

Поред деобе на свеске сматрао сам, да је један од услова да албум стигне у најдаљи кутак наше пи-роке Отачбине, да буде са што скромнијом ценом у тој мери: да би албум могао бити и технички добро израђен и формат буде лак за руковање; а тиме постане украс књижице и стола сваког дома.

Ова свеска, као успомена на велике доживљаје, чиниће својом појавом и мени и осталим родољубима велико задовољство: јер сматрамо: да кад наша омладина буде имала њихове јунаке и њихова дела; да ће и срца њена бити испуњена радошћу и гордошћу.

Октобра 1928. год.
БЕОГРАД

Д. А. НЕДЕЉКОВИЋ

prvi nosilac i branilac sa narodom bio naš dični Kralj.

Pored deobe na sveske smatrao sam, da je jedan od uslova da album stigne u najdalji kutak naše štroke Otačbine, da bude sa što skromnijom cenom u toj meri: da bi album mogao biti i tehnički dobro izrađen i format bude lak za rukovanje; a time postane ukras knjižnice i stola svakog doma.

Ova sveska, kao uspomena na velike doživljaje, činiće svojom pojavom i meni i ostalim rodoljubima veliko zadovoljstvo; jer smatramo: da kad naša omladina bude imala njihove junake i njihova dela, da će i srca njena biti ispunjena radošću i gordošću.

Октобра 1928. год.
БЕОГРАД

Д. А. НЕДЕЉКОВИЋ

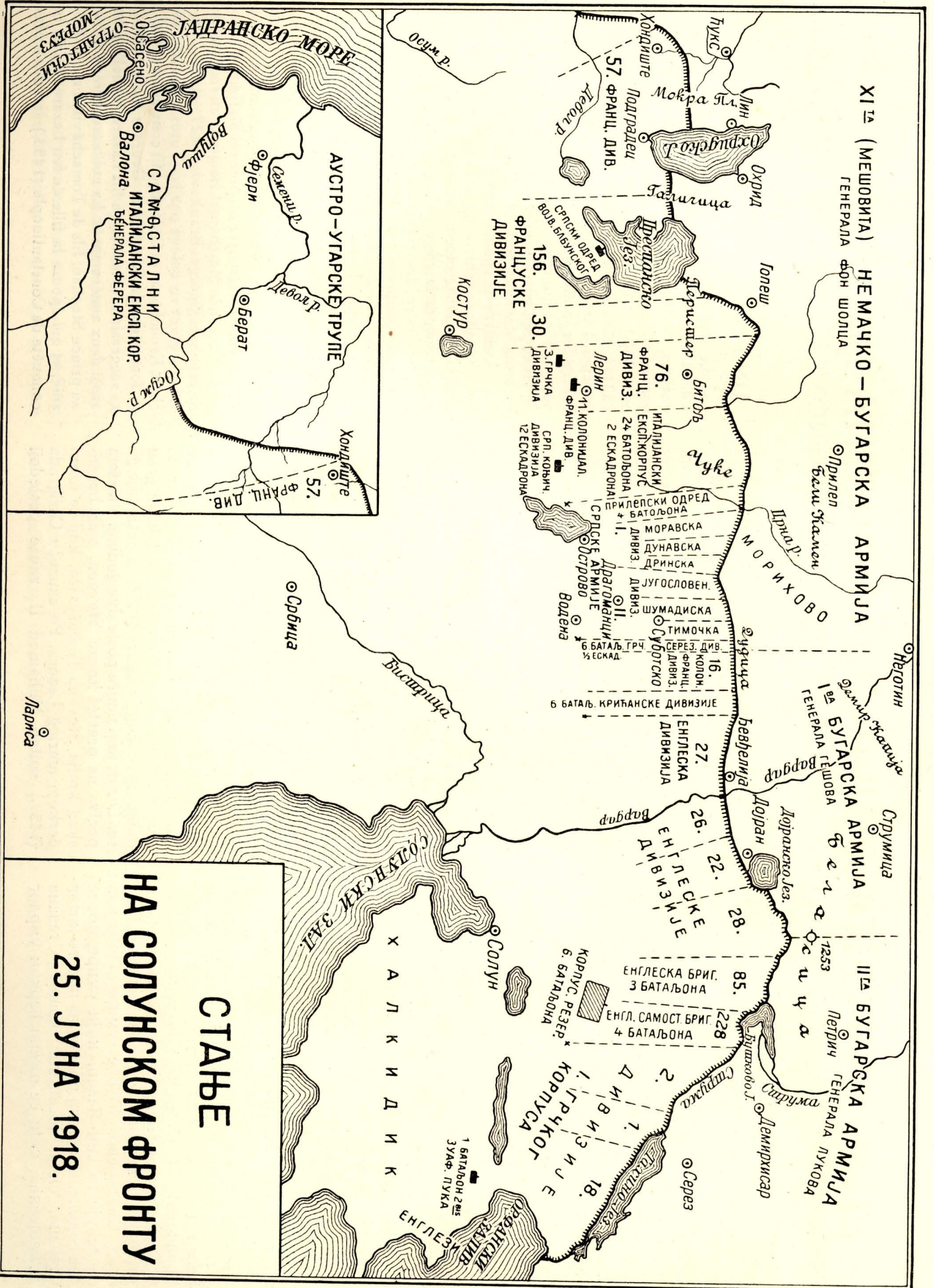
connaitre, dans une certaine mesure, les idées de notre peuple et notre Etat dont le champion et le premier défenseur était notre admirable Roi.

Pour permettre à cette collection de pénétrer dans les coins les plus reculés de notre vaste Patrie, j'ai cru nécessaire que son prix fut aussi modique que possible et, en même temps, qu'il fut, au point de vue technique, bien exécuté et d'un format facile à manier pour devenir l'ornement de toute bibliothèque et de la table de toute famille.

Le présent fascicule, souvenir de grands événements vécus, remplira, par son apparition, les coeurs des patriotes et le mien, d'une grande joie, car nous croyons que les coeurs de notre Jeunesse seront également remplis de joie et de fierté en contemplant ces héros et leurs exploits.

Октобра 1928. а.
БЕЛГРАДЕ

Д. А. НЕДЕЉКОВИЋ

СТАЊЕ
НА СОЛУНСКОМ ФРОНТУ
25. ЈУНА 1918.

STANJE 25. VI. 1918. — ORDRE DE BATAILLE 25. VI. 1918.

ПРОБОЈ СОЛЈУНСКОГ ФРОНТА 1918. Г.

ПРОВОЈ SOLJUNSKOG FRONTA 1918. G. - LA RUPTURE DU FRONT DE SALONIQUE EN 1918.

I.

НЕШТО ИЗ ДАЛЈЕ ИСТОРИЈЕ

Жеље Аустрије и Угарске за завоевањима на Балкану датирају из давних времена; но ограничавамо се да на њих указујемо почев са временом када су Турци (1352.) прешли у Европу и када је цар Душан (владао 1331.—1355.) покушао са преговорима код папе, да га призна за вођу хришћана против неверника, које требаго повратити у Азију; и када су ови преговори морали прекинути; јер се угарски краљ Лудвик I. спремао да упадне у Душанове земље.

Но и пре овога отац Лудвиков, Карло I., упао је у српске земље и допро до Западне Мораве; због чега је Душан морао прекинути описаду Солуна и поћи у сусрет Угритма, који га и не сачекаше; већ безообзирце напустише Српску земљу.

Пред поход за заузеће Цариграда Душан умире (1355.) а његовом сину Урошу (1355.—1371.), већ прве године владавине, Утри отимају Мачву са Београдом; да их краљ Сигмунд потом поврати Стевану (1389.—1427.), сину кнеза Лазара; којом приликом Стеван преноси своју престољницу у Београд. Но исти Сигмунд узме Мачву и Београд наследнику Стевановом Ђурђу Бранковићу (1427.—1456.); но како су Ђурђу и Турци узели Ниш, Крушевац и Голубац, то Ђурђе оставши без градова сазида (1430.) град Смедерево. Ђурђе умире (1456.) а наслеђује га син Лазар, који умире после две године. Властела позива на престо кнеза Стевана, сина босанског краља Стевана Томашевића, који се ожени ћерком умрлог

I.

НЕШТО ИЗ ДАЛЈЕ ИСТОРИЈЕ

Џеље Аустрије и Угарске за завоевањима на Балкану датирају из давних времена; но ограничавамо се да на њих указујемо почев са временом када су Турци (1352.) прешли у Европу и када је цар Душан (владао 1331.—1355.) покушао са преговорима код папе, да га призна за вођу хришћана против неверника, које је требало повратити у Азију; и када су се ови преговори морали прекинути; јер се угарски краљ Лудвик I. спремао да упадне у Душанове земље.

Но и пре овога отац Лудвиков, Карло I., упао је у српске земље и допро до Западне Мораве; због чега је Душан морао прекинути описаду Солуна и поћи у сусрет Угритма, који га и не сачекаше; већ безообзирце напустише Српску земљу.

Пред pohod за заузеће Цариграда Душан умире (1355.) а његовом сину Урошу (1355.—1371.), већ прве године владавине, Угритма оће Мачву са Београдом; да их краљ Сигмунд потом поврати Стевану (1389.—1427.), сину кнеза Лазара, којом приликом преноси своју престољницу у Београд. Но исти Сигмунд узме Мачву и Београд наследнику Стеваном Ђурђу Бранковићу (1427.—1456.); но како су Ђурђу и Турци узели Ниш, Крушевац и Голубац, то Ђурђе оставши без градова сазида (1430.) град Смедерево. Ђурђе умире (1456.) а наслеђује га син Лазар, који умире после две године. Властела позива на престол кнеза Стевана, сина босанског краља Стевана Томашевића, који се ожени ћерком умрлог Лазара. По заузећу Цариграда (1453.) султан Мухамед II. заузе последњи

I.

UN PEU D'HISTOIRE ANCIENNE

Les aspirations de l'Autriche et de la Hongrie à des conquêtes dans les Balkans datent des temps anciens. Nous nous contenterons de les suivre à partir de l'époque où les Turcs passèrent en Europe (1352.) et que l'Empereur Douchan (régne de 1331. à 1355.) essaya, par des négociations avec le pape, d'être reconnu comme chef de Chrétiens contre les infidèles qu'il fallait refouler en Asie, négociations qui durent être interrompues, le Roi de Hongrie Louis Ier, faisant des préparatifs d'une invasion dans les pays de Douchan.

Avant cette époque même, Charles Ier, père de Louis avait envahi le pays serbe pénétrant jusqu'à la Morava Occidentale; ce qui obligea Douchan à interrompre le siège de Salonique et à se porter à la rencontre des Hongrois qui ne l'attendirent pas mais s'empresèrent de quitter le pays serbe.

A la veille de l'expédition pour la conquête de Constantinople, Douchan meurt (1355.) et, dès la première année du règne de son fils Uroch (1355. jusqu'au 1371.), les Hongrois enlèvent la Matchva avec Belgrade. Dans la suite le roi Sigismund fit retour de cette province à Stephan (1389.—1427.), fils du prince Lazare, et qui à cette occasion, transféra sa capitale à Belgrade. Le même roi Sigismund enleva à nouveau la Matchva et Belgrade au successeur de Stéphan, Georges Branković (1427.—1456.). Celui-ci s'étant vu enlevé par les Turcs les places de Nich, Krouchévac et Goloubac fit construire (1430.) la forteresse de Smedérevó Georges mort (1456.) sa succession revint à son fils Lazare, lequel meurt aussi deux années après. La noblesse offre le trône au prince Stephan, fils de Tomachevitch roi de Bosnie, et qui épouse la fille de feu Lazare. Après la conquête de Constantinople (1453.), le Sultan Ma-

Лазара. По заузећу Цариграда (1453.) султан Мухамед II заузе последњи остатак деспотовине, па и Смедерево (1459.). Ускоро Турци прегазише Босну; а последњег нашег краља, Стјепана Томашевића, погубише (1463.). Херцеговину узеше (1483.); а Зету (Црну гору) 1499. године.

Падом Зете беше уништен последњи остатак наших слободних земаља; јер ове бећу делом под Турцима, а делом под угарском и немачком влашћу.

Мржњу нашег народа према угњетачима наше слободе—Турцима Угри су искоришћавали за своје циљеве. Помоћу нашег народа узеше област око реке Врбаса, град Јајце и Сребрник и угарски краљ Матија Корвин (син Јанка Хувадија) образова, ради одбране своје јужне границе, одбранбену линију: Београд—Шабац—Сребрник—Јајце, коју је наш народ бранио свом снагом док је Матија водио борбу око упражњеног чешког престола. Ову линију нарочито брњаху потомци деспота Бранковића и кнезови франкопани.

По престанку српских држава Турци убрзо укинуше српску пећску патријаршију, коју султан Сулејман »Велики« обнови (1557.) на предлог везира Мехмед-паше Соколовића. Обновљена патријаршија обухваташе тада цео православни народ од Охрида до Будима.

После пораза Турака код Сиска (1593.) Аустрија је желела: да у граничним турским областима изазива смутње а поради завојевања истих. Успева да искористи патријарха Јована (1592.—1614.), који преко православног свештенства поче припремати устанак. Султан Мурат III. објави с тога Аустрији рат, а за казну Сробима Синан-паша спади тело Св. Саве код Београда.

Након неуспеле опсаде Беча (1683.) осети се турска слабост и узмицање, народ

остатак деспотовине, па и Смедерево (1459.). Ускоро Турци прегазише Босну; а последњег нашег краља, Стјепана Томашевића погубише (1463.). Херцеговину узеше 1483.; а Зету (Црну Гору) 1499. године.

Падом Зете беће уништен последњи остатак наших слободних земаља; јер ове бећу делом под Турцима, а делом под немачком и угарском влашћу.

Мржњу нашег народа према угњетачима наше слободе Турцима Угри су искоришћавали за своје циљеве. Помоћу нашег народа узеше област око реке Врбаса, град Јајце и Сребрник и угарски краљ Матија Корвин (син Јанка Хувадија), образова, ради одбране своје јужне границе, одбранбену линију: Београд—Шабац—Сребрник—Јајце, коју је наш народ бранио свом снагом, док је Матија водио борбу око упражњеног чешког престола. Ову линију нарочито брњаху потомци деспота Бранковића и кнезови Франкопани.

По престанку српских држава Турци убрзо укинуше српску пећску патријаршију, коју султан Сулејман »Велики« обнови (1557.) на предлог везира Мехмед-паше Соколовића. Обновљена патријаршија обухваташе тада цео православни народ од Охрида до Будима.

После пораза Турака код Сиска (1593.) Аустрија је желела: да у граничним турским областима изазива смутње а поради завојевања истих. Успева да искористи патријарха Јована (1592.—1614.), који преко православног свештенства поче припремати устанак. Султан Мурат III. објави с тога Аустрији рат, а за казну Србима Синан-паша спади тело Св. Саве код Београда.

Након неуспеле опсаде Беча (1683.) осети се турска слабост и узмицање, народ поче ди-

homie II fait occuper le dernier reste du Despotat avec Smederevo aussi (1459.) Bientôt les Turcs envahirent la Bosnie et mirent à mort son dernier roi Stjepan Tomasevitch (1463.). L'Hercegovine fut occupée en 1483. par les Turcs, et la Zeta (le Monténégro) en 1499.

La chute de la Zeta fut l'anéantissement du dernier reste de liberté de notre pays passé désormais sous la puissance partie des Turcs, partie des Hongrois et des Allemands.

La haine de notre peuple envers les Turcs ravisseurs de notre liberté, fut souvent mise à profit par les Hongrois pour leurs buts politiques. C'est avec le concours de notre peuple qu'ils se rendirent maîtres du pays situé dans le bassin de la rivière Vrbass, des forteresses de Jaice et de Srebrnik. Le roi de Hongrie Mathias Korvin (fils de Hunyadi) organisa, pour la défense de sa frontière méridionale, la ligne fortifiée: Belgrade—Chabac—Srebrnik—Jaice que notre peuple défendait de toutes ses forces pendant que le roi Mathias luttait pour le trône tchèque resté vacant. La défense de cette ligne était dirigée par les descendants du Despote Brankevitch et par les princes Frankopan.

Après la disparition des Etats serbes les Turcs ne tardèrent pas à supprimer la Patriarchie serbe de Poth, restaurée dans la suite par le Sultan Soliman le Grand (1557.) sur la proposition du Vizir Mehmed-Pacha Sokolovitch. L'autorité de la Patriarchie restaurée s'étendit sur la totalité de la population orthodoxe d'Ohrida à Bude.

Après la défaite des Turcs à Sissak (1593.) l'Autriche suscita des troubles dans les provinces turques limitrophes et, dans la vue de conquérir ces pays, elle se servit du Patriarche Jovan (1592.—1614.), qui se mit à préparer un soulèvement par l'intermédiaire du clergé orthodoxe. Le Sultan Mourad III. déclara la guerre à l'Autriche, et, pour punir les Serbes, Sinan-Pacha fit brûler le corps de Saint-Sava à Belgrade. Après l'échec du siège de Vienne (1683.) la faiblesse et le recul turcs se manifestèrent et nos populations commencèrent à relever le front. L'Autriche désirait continuer à mettre à profit les dispositions

de

поче dizajati glavu. Austrija želela je, da i dalje iskoristi i dalje iskoristišava Srbe upotrebljavajući ih kao avangardu u vremenu pojavljuju se Borje Brankovići, koji se izdavaše za potomka starih Brankovića. Car Leopold dađe mu titulu grofa ali zatre, da za račun Austrije diže srpski narod protiv Turaka. Borje počeo sa uspehom da radi, ali potom, i za svoj račun, stupajući u vezu sa Rusijom radi obnove srpske despotovine. Kad Austrija prozre njegove namere, domami ga (1689.) i zatvori u Heb (Česka), gde umre kao sužanj (1711.). Ruski car interesujući se o Borju, zašto je zatvoren, dobio je austrijski odgovor: »Ništa nije skrivio, ali državni interesi tako zahtevaju«.

Ove su речи jasno obeležavale namere Austrije: da ona ne želi nikakvu slobodnu Srpsku državu; već da sve srpske zemlje uđu u sastav Austrije. Oslobođena Burđa, Austrijska vojska, pomoću srpskih ustanika, predlaže i Dinau i prodire do Prizrena i Skoplja. Turci u Качаниčkoj kilsuri tuču Austrijanca (1690.) i nateruju ih na povlačenje. Peški patrijarh Arsenije Crnojević sa narodom, koji se buvno protiv Turaka, nije smeo sačekati Turke, odstupi sa 10.000 porodica za Austrijanima preko Save i Dunava. Ove se borbe produžavaju sve do Karlovačkog mira (1699.); no Austrija zarati ponova na Turku i ote joj Beograd. Požarevačkim миром (1718.) dobi Bosansku Posavinu i severnu Srbiju do Zapadne Morave. Turci u želji da povrate ove krajeve ponova zarate (1737.). Austrijska vojska bila potučena kod Grocke i prebačena preko Save i Dunava. Za Austrijskom vojskom pređe u Srem, sa 36.000 porodica, peški patrijarh Arsenije IV. Jovanovič. Мир се закључи у Београду (1739.); граница постаде опер Сава и Дунав.

zati glavu. Austrija želela je, da i dalje iskoristi Srbe upotrebljavajući ih kao avangardu svoje vojske. U ovom vremenu pojavljuju se Borje Branković koji se izdavaše za potomka starih Brankovića. Car Leopold dađe mu titulu grofa ali zatre, da za račun Austrije diže Srpski narod protiv Turaka. Borje počeo sa uspehom da radi, ali, potom, i za svoj račun, stupajući u vezu sa Rusijom radi obnove srpske despotovine. Kad Austrija prozre njegove namere, domami ga (1689.) i zatvori u Heb (Česka), gde umre kao sužanj (1711.). Ruski car interesujući se o Borju, zašto je zatvoren, dobio je austrijski odgovor: »Ništa nije skrivio, ali državni interesi to zahtevaju«.

Ove su reči jasno obeležavale namere Austrije: da ona ne želi nikakvu slobodnu Srpsku državu; već sve Srpske zemlje da uđu u sastav Austrije. Oslobođena Burđa, austrijska vojska, pomoću srpskih ustanika, prelazi Savu i Dinau i prodire do Prizrena i Skoplja. Turci u Качаниčkoj kilsuri tuču Austrijanca (1690.) i nateruju na povlačenje. Peški patrijarh Arsenije Crnojević sa narodom, koji se buvno protiv Turaka, nije smeo sačekati Turke, odstupi sa 10.000 porodica za Austrijanima preko Save i Dunava. Ove se borbe produžavaju sve do Karlovačkog mira (1699.); no Austrija zarati ponovo na Turku i ote joj Beograd. Požarevačkim миром (1718.) dobi Bosansku Posavinu i Severnu Srbiju do Zapadne Morave. Turci u želji, da povrate ove krajeve ponova zarate. (1737.). Austrijska vojska bi potučena kod Grocke i prebačena preko Save i Dinaua. Za Austrijskom vojskom pređe u Srem, sa 36.000 porodica, peški patrijarh Arsenije IV. Jovanovič. Мир се закључи у Београду (1739.); граница постаде ponova Sava i Dinau.

Kućuk-Kajnarđžskim миром (1774.) ugled Rusije iako je skoćio, ali i završio Austriju.

de la population serbe utilisant cette dernière comme avant-garde de ses troupes. C'est à cette époque que fit son apparition Georges Brankovitch qui se faisait passer pour descendant des anciens Brankovitch. L'empereur Léopold lui donna le titre de comte, mais exigea de lui de soulever les populations serbes contre les Turcs au profit de l'Autriche. Georges eut du succès au début de son action mais, dans la suite, voulant travailler pour son propre compte, il se mit en rapport avec la Russie en vue de rétablir le Despotat Serbe. L'Autriche pénétra ses intentions, lui tendit un piège pour s'en emparer (1689.) et le mit en prison à Heb (Bohême) où il acheva sa vie de prisonnier en 1711. L'Empereur de Russie, intéressé au sort de Georges, fit demander à l'Autriche les motifs de cet emprisonnement et reçut la réponse suivante: »Il n'a commis aucun crime, mais l'intérêt de l'Etat en ordonne ainsi«.

Ces paroles indiquaient clairement les intentions de l'Autriche; celle-ci ne voulait pas d'Etat serbe libre mais bien elle désirait faire rentrer tous les pays serbes dans le cadre de la Monarchie autrichienne. Georges disparut, l'armée autrichienne, aidée par des rebelles serbes, franchit la Save et le Danube et pénétra jusqu'à Prizren et Skopje. Les Turcs battirent, dans le défilé de Katshanič l'armée autrichienne (1690.) l'obligeant à la retraite.

Le Patriarche de Petch, Arsène Zmojevitch, avec la population qui s'était révoltée contre les Turcs, n'osa pas attendre les Turcs et se retira avec 10.000 familles, à la suite des Autrichiens, au delà de la Save et du Danube. Ces luttes continuèrent jusqu'à la paix de Karlovac (1699.). Dans la suite, l'Autriche déclara de nouveau la guerre à la Turquie et lui enleva Belgrade. Par la paix de Požarevatz (1718.) elle obtint la Posavina de Bosnie et la Serbie Septentrionale jusqu'à la Morava Occidentale. Les Turcs désistant reprendre ce pays, entraient en guerre avec l'Autriche en 1737. L'armée autrichienne fut battue à Grocka et rejetée au delà de la Save et du Danube. Le Patriarche de Petch, Arsène IV. Jovanovitch, passa en Srem avec 36.000 familles avec l'arme autrichienne. La paix fut conclue à

Кучук-Кајнарџиским миром (1774.) углед Русије јако је скочио, али и забринуо Аустрију. Немогући да спречи успех Русије, Аустријска дипломатија предлаже Русији савез против Турке уговоривши: да, у случају успеха, Аустрија добије: северну Србију, Босну са Херцеговином и Далимацију. Турска сазнавши међутим за спрему Русије објави јој рат, у који ступи Аустрија као савезник Русије (1788.). Још једном су се очигледно виделе намере Аустрије за поседљањем наших територија. Опет је послата угледне људе да дигну Србе на оружје. Коча Анђелковић и други нападну Смедерево и Пожаревац, продру у Шумадију и заузму Крагујевац тежећи тиме да онемогуће долазак Турака од Ниша ка Београду, који опседаху Аустријанци. Слабо помагање од стране Аустрије у спор рад њен нагера Кочу на повлачење преко Дунава, где буде потучен, ухваћен и жив на колац у Текији набијен. Овај рат познат је код Срба као »Кочина Крајина«. Кад дође за главнокомандујућег генерал Лаудон поче јача акција, те Аустријанци заузеше Београд (1789.); но чим умре Јосиф II. Аустрија закључи мир у Свиштову (1791.) с тим: да граница опет остане Сава и Дунав.

Године 1804. Срби усташе на Турке и под Караборђем извојеваше слободу; али остављени сами себи, подлеглоше Турској сили, која је са три стране надирала (1813.). Поново диже устанак Милош Обреновић (1815.) и Срби, у границама Београдског пашалука, опет извојеваше извесну самосталност, коју у погодним тренуцима успеваху и да прошире.

Руски успеси над Турцима под беном Дибићем (1828.—1830.), заузеле Једрена и долазак Руса под капије Цариграда, привуки су пажњу свих хришћана на Балкану, а нарочито Срба, који су Русију сматрали својом природном заштитницом. Но ова

Немогући да спречи успех Русије, аустријска дипломатија предлаже Русији савез против Турске уговориши: да, у случају успеха, Аустрија добије: северну Србију, Босну са Херцеговином и Далимацију. Турска сазнавши међутим за спрему Русије објави јој рат, у који ступа Аустрија, као савезник Русије.

Још једном су се очигледно виделе намере Аустрије за поседљањем наших територија. Опет је послата угледне људе да дигну Србе на оружје. Коча Анђелковић и други нападну Смедерево и Пожаревац, продру у Шумадију и заузму Крагујевац тежећи тиме да онемогуће долазак Турака од Ниша ка Београду, који опседаху Аустријанци. Слабо помагање од стране Аустрије и спор рад њен нагера Кочу на повлачење преко Дунава, где буде потучен, ухваћен и жив на колац у Текији набијен. Овај рат познат је код Срба као »Кочина Крајина«. Кад дође за главнокомандујућег генерал Лаудон поче јача акција, те Аустријанци заузеше Београд (1798.); но чим умре Јосиф II. Аустрија закључи мир у Свиштову (1791.) с тим: да граница опет остане Сава и Дунав.

Године 1804. Срби усташе на Турке и под Караборђем извојеваше слободу; али остављени сами себи, подлеглоше Турској сили, која је са три стране надирала (1813.). Поново диже устанак Милош Обреновић (1815.) и Срби, у границама Београдског пешалука, опет извојеваше извесну самосталност, коју у погодним тренуцима успеваху и да прошире.

Руски успеси над Турцима под Дениалом Дибићем (1828.—1830.) заузеле Једрена и долазак Руса под капије Цариграда, привуки су пажњу свих хришћана на Балкану, а нарочито Срба, који су Русију сматрали својом природном заштитницом. Но ова јубав према Русији кваргала

Белград еп 1739, ет ла фронтјере фут де новеау етaбле пар ла Саве ет ле Данубе.

Ла Паиx де Китчук-Кајнарџи (1774.) рећауса fortemente ле престиџе де ла Руссие маис аусси пре-occupа беаусуп l'Autriche. N'ayant pu емпеcher les succès де ла Руссие, ла дипломатие autrichienne proposa à cette dernière une alliance contre les Turcs еп се réservant, еп cas де succès, ла Serbie Septentrionale, ла Bosnie avec l'Herцегоvine ет ла Dalmatie. La Turquie cependant, ayant eu vent des préparatifs де guerre де ла Руссие, déclara ла guerre à cette dernière ет l'Autriche, еп qualité d'alliée де ла Руссие, s'y engagea également (1788.). Les aspirations де l'Autriche d'occuper nos pays, redevinrent évidentes. De nouveau, elle délégua des personnages notables pour appeler les Serbes aux armes. Kotcha Andjelkovich ет Pojarevatz. pénétrent атаquément Smedééro ет Pojarevatz. pénétrent dans ла Choumadia ет s'emparèrent де Kraçouievatz tendant, par là à емпеcher les Turcs d'arriver де Nich au secours де Belgrade assiégée par les Autrichiens. L'aide insuffisante де ла part де l'Autriche ет son action lente, obligèrent Kotcha à се retirer au delà du Danube où il fut battu, fait prisonnier ет emparé à Tékiа. Cette guerre est connue chez les Serbes sous le nom де »Campagne де Kotcha«.

Le général Laudon ayant été nommé Commandant еп chef де l'armée autrichienne, une activité plus intense се développa ет les autrichiens occupèrent Belgrade (1789.). Mais aussitôt après la mort де Joseph II., l'Autriche conclut la paix à Sistov (1791.) ет la Save ет ле Danube redevinrent la frontière.

En 1804, les Serbes се soulevèrent contre les Turcs ет, sous Kara-Georges, conquirent, par les armes, ла liberté; mais, abandonnés де tous, ils succombèrent par ла puissance turque qui les accablait де trois côtés (1813.). Mилош Obrenovitch reprend le soulèvement (1815.) ет les Serbes reconquirent, dans les limites du Pachalik де Belgrade, une certaine autonomie qu'ils réussissent à étendre aux moments favorables.

Les succès russes sur les Turcs, par le général Dibitch (1828.—1830.) la prise d'Andrinople ет l'ar-

љубав према Русији кварила је планове аустројском продирању на исток. Зато Аустрија у Кримској војни (1853.—1856.) гомила на граници Србије војску са намером, да Србију прегази, ако буде помагала Русију. Паметна неутралност вођена тада у Србији, поред све жарке жеље народа да помаже Русију, није дапа прилику Аустрији да оствари жеље и гнездо слободе Србинове разори.

Незадовољство српског народа у Босни и Херцеговини, које је достигло врхунац због великих терета и зуплума Турских дадо је одушке у Босанско-Херцеговачком устанку, који су помагали Срби из свих крајева. Тада је, под именом епског јунака »Петра Мркоњића«, дошао из Француске у Босну Петар Карађорђевић, доцнији краљ Србије; но због противљења Аустрије (која је жељела да устанак искористи за себе) и кнеза Милана Обреновића Мркоњић би принуђен да напусти четничку акцију.

Ратови (1876.—1878.) Русије, Србије и Црне горе против Турке довели су до Берлинског конгреса на коме Аустрија успева да, под видом »увођења реда«, добије мандант европских сила за привремено поседанње Босне и Херцеговине; но она је у згодној прилици (1908.) овај мандант изиграла и Босну са Херцеговином анектирала и припојила Аустро-Угарској на штету Србије и Српског народа.

Овим је отворено показала намере њеног »Дранг нах Остен« — »Продирање на исток«; јер је безобзирно поступила у циљу њеног ширења на Балкану.

До чега је све ово довело видићемо мало доцније.

Наставак у следећој свесци:

II.

ДОГАЂАЈИ ПРЕД ОБРАЗОВАЊЕМ
СОЛУНСКОГ ФРОНТА.

је планове за Аустројско продирање на исток. Зато Аустрија у Кримској војни (1853.—1856.) гомила на граници Србије војску са намером, да Србију прегази, ако буде помагала Русију. Паметна неутралност, тада вођена у Србији, поред све жарке жеље народа да помаже Русију, није дала прилику Аустрији да оствари жеље и гнездо слободе Србинове разори.

Незадовољство српског народа у Босни и Херцеговини, које је достигло врхунац због великих терета и зуплума Турских дадо је одушке у Босанско-Херцеговачком устанку, који су помагали Срби из свих крајева. Тада је, под именом епског јунака »Петра Мркоњића«, дошао из Француске у Босну Петар Карађорђевић, доцнији Краљ Србије; но због противљења Аустрије (која је жељела да устанак искористи за себе) и кнеза Милана Обреновића Мркоњић би принуђен да напусти четничку акцију.

Ратови (1876.—1878.) Русије, Србије и Црне Горе против Турске довели су до Берлинског конгреса на коме Аустрија успева да, под видом »уводјења реда«, добије мандат европских сила за привремено поседанње Босне и Херцеговине, но она је у згодној прилици (1908.) овај мандат изиграла и Босну са Херцеговином анектирала и припојила Аустро-Угарској на штету Србије и Српског народа. Овим је отворено показала намере њеног »Дранг нах Остен« — »Продирање на исток«; јер је безобзирно поступила у циљу њеног ширења на Балкану.

До чега је све ово довело видићемо мало доцније.

Наставак у следећој свесци:

II.

ДОГАЂАЈИ ПРЕД ОБРАЗОВАЊЕМ
СОЛУНСКОГ ФРОНТА.

riée des Russes au port de Constantinople attirèrent l'attention de tous les chrétiens des Balkans et au particulier celle des Serbes qui considéraient la Russie comme leur protectrice naturelle. Mais cet attachement à la Russie dérangeait les plans autrichiens sur la pénétration vers l'Orient. C'est ce qui fit que pendant la guerre de Crimée (1853.—1856.), l'Autriche amassa des troupes à la frontière de la Serbie pour envahir celle-ci si elle voulait porter secours à la Russie. Une neutralité prudente observée en Serbie, malgré les désirs ardents de la population de se porter au secours de la Russie, ne fournit pas à l'Autriche le prétexte de réaliser ses désirs et de détruire le nid de la liberté Serbe.

Le mécontentement de la population serbe en Bosnie et en Herzégovine, poussé à extrême par les charges et les oppressions des Turcs, éclata en un soulèvement en Bosnie et Herzégovine, soulèvement encouragé par les Serbes de toutes les contrées. C'est alors que, venant de France sous le nom d'un héros d'épopée »Petar Mirkonitch«, arriva en Bosnie Peter Kara-Djordjevitich, plus tard Roi de Serbie. L'opposition de l'Autriche (qui désirait tourner le soulèvement à son profit), et celle du Prince Milan Obrenovitch, forcèrent Mirkonitch à abandonner la guerilla.

Les guerres (1876.—1878) de la Russie, de la Serbie et du Monténégro contre la Turquie, aboutirent au Congrès de Berlin où l'Autriche parvint, sous prétexte de »rétablir l'ordre«, à obtenir des puissances européennes, le mandat d'occuper temporairement la Bosnie et l'Herzégovine; mais ayant trouvé des circonstances favorables (1908.), elle déjoua ce mandat et annexa la Bosnie et l'Herzégovine au territoire austro-hongrois au préjudice de la Serbie et de la nation Serbe. Cet acte mit en plein jour ses intentions de »Дранг нах Остен« — »la poussée vers l'Orient«.

Quelles furent les suites de tous ces événements, nous le verrons plus loin.

Suite dans le fascicule suivant:

II.

LES EVENEMENTS A LA VILLE DE L'OR-
GANISATION DU FRONT DE SALONIQUE

